

ΝΙΚΟΛΑΣ ΝΙΚΑΣΤΡΟ

ΑΚΛΟΝΗΤΟΣ ΒΡΑΧΟΣ

Σφακτηρία 425 π.Χ.

ιστορικό μυθιστόρημα

10Η ΧΙΛΙΑΔΑ

 ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

I

ΣΙΓΗ ΣΤΟ ΧΑΛΚΙΝΟ ΟΙΚΟ

1

Νωρίς το πρωί της μέρας του γάμου της, η Δαματριά πήγε στο αποχωρητήριο, πίσω από το πατρικό της. Είχε μόλις κόψει τα μαλλιά της κοντά, αγορίστικα, ολοκληρώνοντας τις προετοιμασίες για την παραδοσιακή επίσκεψη της πρώτης νύχτας από τον αρραβωνιαστικό της. Καθισμένη ανακούρκουδα, φαντάστηκε τη μυρωδιά του Μολοβρού καθώς θα την πλάκωνε, ζέχνοντας από τους στρατώνες, το αίμα γουρουνιού και ξίδι που τους έδιναν στο συσσίτιο. Δε θα ήξερε τι να κάνει εκεί κάτω, οπότε θα έπρεπε να τον καθοδηγήσει για να τη διακορεύσει. Πόσο αδαείς γύρω από τις γυναίκες ήταν οι γενναίοι άντρες, οι οποίοι περνούσαν τα νιάτα τους γυμνοί στον Ταΰγετο, αλλά έτρεμαν, σαν αρνιά που είχαν χαθεί, φτάνοντας στα ριζά του Όρους της Αφροδίτης! Τι ευθύνες συνόδευαν την ενηλικίωση μιας γυναίκας, με πρώτη την καθοδήγηση αυτών των Σπαρτιατών.

Ξαφνικά, ένωσε μια περίεργη αστάθεια. Όταν έκανε να στηριχτεί στο έδαφος, συνειδητοποίησε ότι αυτό που κινούνταν ήταν η ίδια η γη, όχι εκείνη. Στην αρχή έμοιαζε με μια ελαφρά μετατόπιση, σαν να ήταν καθισμένη στον καρπό ενός γίγαντα ο οποίος ανοιγόκλεινε διαρκώς τη γροθιά του. Ακολούθησε ένας ιλιγγιώδης παλμός, αλλεπάλληλα κύματα, σαν να υγροποιούνταν το έδαφος. Αυτό συνεχίστηκε για μερικές ασυνήθιστα έντονες στιγμές, κατακλύζοντας τις σκέψεις της, μέχρι που τα κύματα έπαψαν και η Δαματριά στάθηκε σαστισμένη στα πόδια της, με τα χέρια απλωμένα, σαν να φοβόταν πως θα έχανε το έδαφος από κάτω της.

Το σπίτι του πατέρα της βρισκόταν στα περίχωρα του χωριού Μεσόα. Εκεί όπου πριν από λίγο υπήρχε ένα κτίσμα, τώρα υψωνόταν ένα σύννεφο σκόνης πάνω από ένα σωρό ερείπια. Από όσο έβλεπε γύρω της δεν είχε μείνει όρθιο ούτε ένα σπίτι, αν και διέκρινε κατοίκους που, όπως κι εκείνη, έστεκαν σώοι. Το βλέμμα της συναντήθηκε με εκείνα της συζύγου και μητέρας που ζούσε στο διπλανό σπίτι: βουβή, κρατούσε τη λαβή μιας σπασμένης κανάτας, ενώ τα μάτια της μαρτυρούσαν μια ελαφρά σαστιμάρα από την ανακατάταξη του τοπίου. Η γυναίκα δεν έμοιαζε να συνειδητοποιεί ότι οι τοίχοι του σπιτιού όπου βρισκόταν ο νεογέννητος γιος της είχαν σωριαστεί ο ένας πάνω στον άλλο. Η Δαματριά στράφηκε προς τις γραμμές του Ταϋγκετου που υψωνόταν πάνω από την κοιλάδα, τους όγκους που με τη σταθερότητά τους πρόσφεραν ένα αίσθημα σιγουριάς. Αυτή τη φορά, παρότι δεν μπορούσε να το περιγράψει ακριβώς, ακόμη και το βουνό έμοιαζε αλλαγμένο.

Γύρισε στο σπίτι της και παρατήρησε τα ερείπια. Πρώτη πρέπει να είχε υποχωρήσει η οροφή και μετά, στη σειρά, τρεις από τους πέτρινους τοίχους. Ο πατέρας της κοιμόταν εκείνη την ώρα

στο μπροστινό δωμάτιο. Είχε ξαπλώσει στο ανάκλιτρό του, τα χείλη του ήταν πασαλειμμένα με τη σάρκα ώριμων σύκων· η Δαματριά θυμήθηκε, πριν βγει έξω, ότι το στήθος του πατέρα της είχε φουσκώσει μια φορά, πριν αφήσει τον αέρα που κρατούσε μέσα του, σαν να έπαιρνε την αποζημίωσή του για μια ζωή σημαδεμένη από κοφτές ανάσες. Το μαστούνι του βρισκόταν στο πλάι του, ακριβώς στο σημείο που ήταν και τώρα, ακουμπισμένο στον τελευταίο τοίχο του σπιτιού που παρέμενε όρθιος. Το θέαμα του μαστουνοβίου τερμάτισε την ονειροπόληση... το γκρεμισμένο κτίριο μετατράπηκε μεμιάς σε πραγματικότητα και ο άμορφος σωρός ερείπια, ένας τάφος καμωμένος από ανελέητα χέρια.

Τα δοκάρια ήταν μακριά και μισοθαμμένα, οι πέτρες ήταν βαριές. Με πολύ κόπο κατάφερε να μετατοπίσει κάποιες, την ώρα που ο ήλιος σκαρφάλωνε πάνω από τις βουνοκορφές. Η Σπάρτη ήταν ήσυχος τόπος τις μέρες που δεν γινόταν κάποια γιορτή και οι κάτοικοί της ποτέ δεν έκλαιγαν, ούτε ούρλιαζαν, αντιμέτωποι με κάποια δυστυχία, όμως εκείνη η σιωπή μετά το σεισμό ήταν ανατριχιαστική. Τα πουλιά είχαν σταματήσει να κελαηδούν και παρέμεναν βουβά· άκουγε βογκητά από το διπλανό σπίτι, βαριά, όπως οι ήχοι που συντροφεύουν τον έρωτα, καθώς η γειτόνισσά της πάλευε να μετακινήσει τα ερείπια του δικού της σπιτιού. Χαμένη στις σκέψεις της, η Δαματριά τινάχτηκε όταν άκουσε ξαφνικά μια φωνή να της μιλάει:

«Μόνο εσύ είσαι εδώ;» ρώτησε ο στρατιώτης. Στεκόταν στο δρόμο, έχοντας κρεμασμένο ένα ξίφος από τη μέση του, ενώ κάτω από το κράνος του κυλούσε μια γραμμή από φρέσκο αίμα. Η Δαματριά σκέφτηκε πως πρέπει να ήταν ανόητος, αν πίστευε ότι θα μπορούσε να αμυνθεί απέναντι στον τιτάνα Εγκέλαδο με το ξίφος του.

«Ο πατέρας μου είναι εδώ» απάντησε, δείχνοντας τα ερείπια. Ο στρατιώτης έστρεψε το βλέμμα του στο σωρό.

«Με διαταγή των εφόρων» είπε «οι άνθρωποι θα δείξουν την αξιοπρέπειά τους».

Εκείνη δεν απάντησε, σαν να ήταν ασήμαντη μια τέτοια υπενθύμιση. Ο στρατιώτης προχώρησε και ύστερα σταμάτησε, ακουμπώντας την παλάμη του πάνω στη λαβή του όπλου του.

«Πρέπει να ξέρεις... η αναταραχή ενθάρρυνε ορισμένους από τους είλωτες».

«Αν αυτό είναι αλήθεια, τι κάθεσαι και φλυαρείς με τις γυναίκες; Πήγαινε, και φέρσου ως άντρας!»

Ο στρατιώτης κρέμασε το κεφάλι του και έφυγε. Η Δαματριά καταπιάστηκε ξανά με τα ερείπια, σκορπώντας τις πέτρες ολόγυρά της, καθώς το απόγευμα προχωρούσε, αδιαφορώντας για τις αμυχές που είχε στα χέρια της από τα εκτεθειμένα καρφιά. Ξαφνικά, κάτω από ένα σπασμένο κεραμίδι, διέκρινε ένα πέλμα. Η Δαματριά σταμάτησε, καθώς το θέαμα την είχε επηρεάσει περισσότερο από όσο μπορούσε να αντέξει αντανακλαστικά. Έκανε πίσω και κάθισε κάτω, παρατηρώντας το, προσπαθώντας να αποφασίσει αν έπρεπε να συνεχίσει.

Αυτή θα ήταν κανονικά η νύχτα του γάμου της: όταν θα έδυε ο ήλιος, θα ερχόταν η οικογένεια του Μολοβρού να την πάρει και να τη μεταφέρει στο μελλοντικό της σπίτι. Κανονικά, αυτή την ώρα ίσως και να φορούσε τον παραδοσιακό κοντό χιτώνα με τη ζώνη, περιμένοντας τις αδέξιες θωπίες του γαμπρού. Δε θα έπρεπε να περιμένει να γίνει γυναίκα του με την πρώτη φορά, ή ακόμη και έπειτα από αρκετές φορές, την είχαν συμβουλευσει οι ήδη παντρεμένες. Με μαλλιά ξυρισμένα, όπως οι νεαροί νεοσύλλεκτοι, η Σπαρτιάτισσα νύφη έπρεπε να κατανοήσει τους μηχανισμούς

του έρωτα στους στρατώνες. Η Δαματριά από καιρό είχε φανταστεί αυτή και τις άλλες νύχτες που θα ακολουθούσαν, καθώς θα δίδασκε το Μολοβρό, με διακριτικές αλλά ουσιαστικές κινήσεις, τον τρόπο της ένωσης του αρσενικού με το θηλυκό. Το τέλος της διαδικασίας θα τον οδηγούσε μέσα της, ώστε να μπορέσει τελικά να καρποφορήσει η επαφή τους. Γιατί μόνο τότε, αφού θα είχαν περάσει ακόμη και μήνες μετά την τέλεση ενός σωστού Σπαρτιατικού γάμου, επιτρεπόταν κανονικά να αντικρίσουν γυναίκα και άντρας το πρόσωπο του συντρόφου τους στο φως της ημέρας.

Άραγε το σπιτάκι του Μολοβρού στις Λίμνες να παρέμενε όρθιο; Μήπως το νυφιάτικο κρεβάτι της ήταν στρωμένο με ερείπια; Μάλλον αυτά σκεφτόταν, στην ίδια θέση, μέχρι που αποκοιμήθηκε. Όταν ξύπνησε, το κεφάλι της ήταν στα χώματα, ενώ μια φωτεινή δέσμη από τη δύση έπεφτε στα μάτια της. Συνειδητοποίησε, κάπως ντροπιασμένη, ότι έπειτα από τόσες ώρες μόνο εκείνο το ένα πέλμα είχε καταφέρει να ξεθάψει.

Συνέχισε την προσπάθειά της και άρχισε να βρίσκει αντικείμενα από το δωμάτιό της στον επάνω όροφο. Ήταν θλιβερά αναμνηστικά της προηγούμενης ζωής της: ένας χάλκινος καθρέφτης, στραβωμένος· ένα δρεπάνι χωρίς λαβή· ένα πήλινο λυχνάρι, σπασμένο πια, αγορασμένο από έναν πάγκο κοντά στο άλσος Άλις της Ολυμπίας· ένας πάπυρος που περιείχε ποίημα του Αλκμάνα. Τυχαία, βρήκε το μοναδικό παράνομο αντικείμενο που είχε στην κατοχή της: ένα πουγκί με ξένους στατήρες. Η κατοχή πολύτιμου μετάλλου συνέχιζε να θεωρείται παράγοντας διαφθοράς στη Σπάρτη και επομένως απαγορευόταν. Η σκέψη ότι οι Θηβαϊκές ασπίδες, οι Αθηναϊκές κουκουβάγιες και οι Αιγινίτικες θαλάσσιες χελώνες που είχε συγκεντρώσει μπορεί να έβλεπαν το φως της ημέρας της προκαλούσε ανησυχία. Κοίταξε τριγύρω να βρει κά-

ποιο μέρος να τις κρύψει· αντικρίζοντας τη φιγούρα ενός άντρα που στεκόταν στο δρόμο, παρατηρώντας τη, πάγωσε. Νομίζοντας ότι ο στρατιώτης είχε επιστρέψει, ρώτησε:

«Γύρισες να ψάξεις το θάρρος σου;» Όταν ο άντρας δεν απάντησε, εκείνη άρχισε να φοβάται ότι είχε δει τα νομίσματα. Έφερε το πουγκί πίσω από την πλάτη της, την ώρα που ο ξένος πλησίαζε.

Από τον τρόπο που στεκόταν –από τους ελαφρώς κρεμασμένους ώμους και τον τρόπο που έστριβε το λαιμό του, σαν να προσπαθούσε να την κοιτάξει από κάτω– κατάλαβε ότι ήταν είλωτας. Το πρόσωπό του βρισκόταν στη σκιά, όμως τα μαλλιά του ήταν κοντά, καθώς αυτός ήταν ο καλύτερος τρόπος να ξεχωρίζουν οι υπηρέτες από τους ανωτέρους τους, που είχαν πλούσιους βοστρύχους. Το σώμα του, αν και γεμάτο μυς που μαρτυρούσαν σκληρή, επαναλαμβανόμενη εργασία, δε διέθετε τη λεπτή ισορροπία της μορφής ενός πραγματικού πολεμιστή. Στην άκρη του ενός χεριού του η γροθιά ήταν σφιγμένη και μέσα σε αυτή τη γροθιά φώλιαζε ένα μαχαίρι.

Της ρίχτηκε πριν προλάβει εκείνη να απομακρυνθεί. Η επίθεση αρχικά της θύμισε τους αγώνες πάλης στο γυμναστήριο, τους αγώνες δύναμης που ποτέ της δεν έχανε απέναντι σε άλλα κορίτσια. Ένωσε ένα κύμα αυτοπεποίθησης, καθώς κατάφερνε το πρώτο χτύπημα και έστριβε το σώμα της, πετυχαίνοντας σχεδόν να του ξεφύγει. Πράγματι, η περιφρόνησή της για αυτό τον είλωτα ήταν τόση, που της απαγόρευε να ουρλιάξει, γιατί κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με παραδοχή πως υστερούσε απέναντί του. Την αμέσως επόμενη στιγμή έχασε την ευκαιρία της να ξεφύγει: μόλις ο άντρας κατέβασε με δύναμη τη λαβή του μαχαιριού στον κρόταφό της, η Δαματριά, σαστισμένη, ένωσε τα γόνατά της να λυγίζουν.

Ανέκτησε τις αισθήσεις της, όμως δεν τόλμησε να ανοίξει αμέσως τα μάτια της. Είχαν περάσει ώρες, ή ίσως δευτερόλεπτα, δεν ήταν σίγουρη. Ήταν πεσμένη ανάσκελα στα χώματα, με τον είλωτα ριγμένο επάνω της. Εκείνος προσπαθούσε να λυγίσει τα γόνατά της γύρω από τη μέση του, όμως ακόμη και μισολιπόθυμη η Δαματριά αντιστεκόταν, κολλώντας τα πόδια της στο έδαφος. Κι έτσι, περίμενε, σφίγγοντας το σαγόνι της τόσο πολύ από τον πόνο, ώστε ράγισε τις άκρες των δοντιών της. Η σωματική ταλαιπωρία, όμως, δεν ήταν τόσο ανυπόφορη όσο η αίσθηση της μαύρης απελπισίας που κατέκλυζε σαν υγρή σκιά κάθε γωνιά του σώματός της. Την αιφνιδίασε αυτό, τόσο βαθύ ήταν το πηγάδι του μίσους που ανάβλυζε μέσα της. Σηκώνοντας το κεφάλι της, είδε ένα κοράκι καθισμένο σε ένα κλαδί να στρέφει το κεφάλι του λοξά για να την κοιτάξει. Εκείνη τη στιγμή, μίσησε το πουλί που ένωθε τόσο σίγουρο για την ελευθερία του όσο μισούσε και τη δική της αδυναμία.

Αφού ο είλωτας τελείωσε μέσα της, έμοιαζε να θέλει να μείνει εκεί, σαν γουρούνι που κυλιέται κατευχαριστημένο στις λάσπες. Συνεχίζοντας να μην αισθάνεται φόβο, η Δαματριά προσπάθησε να απαλλαγεί από το βάρος του, κάνοντας τον άντρα να γυρίσει και να την κοιτάξει με μια κάποια περιέργεια. Για πρώτη φορά, έβλεπε καθαρά το πρόσωπό του: όλα επάνω του ήταν βαριά, από τα χείλη που θύμιζαν παχιά σκουλήκια και τη σπασμένη μύτη, μέχρι τα βλέφαρα των ματιών του. Κάρφωνε με το βλέμμα της τα μάτια αυτά, απαξιωτικά, όταν η σκιά του σμιλεμένου μπράτσου του έσβησε τον ουρανό και ο άντρας κατέβασε τη γροθιά του πάνω στο πρόσωπό της. Η Δαματριά φαντάστηκε πως έβλεπε αμέτρητα πολύχρωμα μπουμπούκια, σε όλα τα χρώματα που είχε αντικρίσει στη ζωή της: το χτύπημα την έκανε να νιώσει πως το

κρανίο της αποτελούνταν από πολλά μέρη που ήταν σχεδιασμένα, αλλά δυσκολεύονταν τρομερά να παραμείνουν ενωμένα.

Αυτή τη φορά δε λιποθύμησε. Μέσα από μισόκλειστα βλέφαρα, τον είδε να σηκώνεται όρθιος, να ισιώνει το κουρελιασμένο χιτώνα του πάνω από τον έναν του ώμο και να περνά από πάνω της για να συνεχίσει το δρόμο του. Αφού περίμενε μερικά λεπτά, η Δαματριά ανασηκώθηκε. Το πρώτο πράγμα που παρατήρησε ήταν πως το ανοιχτό πουργί, από όπου είχαν πέσει μερικά ασήμενια νομίσματα, παρέμενε άθικτο δίπλα της. Το δεύτερο ήταν πως, ανεξάρτητα από την κατεύθυνση που έστρεφε το κεφάλι της, η μία πλευρά του κόσμου της ήταν βυθισμένη στο σκοτάδι. Σηκώνοντας το χέρι της, ένιωσε τις αιχμηρές άκρες των μικρών οστών γύρω από το σημείο όπου κάποτε βρισκόταν το αριστερό της μάτι: η τοπογραφία του σημείου πάνω από το ζυγωματικό της φάνταζε ξένη στην αφή, ενώ κάτι τσακισμένο και μαλακό έχανε υγρά, τα οποία κυλούσαν και μαζεύονταν στην άκρη των χειλιών της.

Καταδίωξε τον είλωτα στα χωράφια, χωρίς να πάρει συνειδητά την απόφαση να το κάνει. Ξαφνικά, ένιωθε το πνεύμα της Αρτέμιδος να την κυριεύει, μπορούσε να διαβάσει τα σημάδια των σπασμένων κλαριών και του πατημένου χώματος, εντοπίζοντας τη διαδρομή που είχε ακολουθήσει το θήραμά της όπως έκανε με τα μικρά ζώα που κυνηγούσε όταν ήταν κορίτσι. Ο είλωτας είχε περάσει από το κέντρο της Μεσόας· το χωριό της φάνταζε τελείως ξένο, καθώς δεν είχε απομείνει ούτε ένα κτίσμα όρθιο. Θύμιζε περισσότερο ορυχείο ή λατομείο. Κάποιοι από τους κατοίκους του έσκαβαν στα ερείπια, όπως είχε κάνει και η ίδια νωρίτερα· κάποιοι άλλοι έστεκαν παρατηρητές, αποστασιοποιημένοι, σαν να βρίσκονταν σε εκδρομή σε μια νεκρή πόλη.

Ο είλωτας πέρασε από τις νότιες πλαγιές της ακρόπολης, κατευθυνόμενος ανατολικά, προς το ποτάμι. Σηκώνοντας το κεφάλι της, η Δαματριά είδε ότι ο Χάλκινος Οίκος παρέμενε όρθιος. Ο βωμός βρισκόταν χαμηλότερα, στην άλλη πλευρά του λόφου, όμως έβλεπε μια στήλη καπνού να υψώνεται από τα αετώματα του ναού, καθώς Λακεδαιμόνιοι από κάθε χωριό της περιοχής συγκεντρώνονταν εκεί για να εξευμενίσουν τους θεούς. Και η ίδια εκεί θα βρισκόταν, αν δεν είχε αυτή την υπόθεση να τακτοποιήσει. Ένωσε ξανά σκοτοδίνη, ενώ το ελαφρύ αεράκι έμοιαζε να καίει την επιδερμίδα της. Το λειψό δρεπάνι από το σπίτι του πατέρα της είχε βρεθεί με κάποιον τρόπο στο δεξί της χέρι.

Ο είλωτας χάθηκε από μπροστά της, καθώς κατηφόριζε προς τις όχθες του Ευρώτα. Εκείνη κρύφτηκε στα βούρλα και πλησίασε προσεκτικά για να τον παρατηρήσει. Αφού έβγαλε τα ρούχα του, ο άντρας μπήκε στο ποτάμι μέχρι τη μέση, παίρνοντας βαριές ανάσες, καθώς ερχόταν σε επαφή με το ορμητικό, κρύο νερό. Έτριψε το πέος του με μια χούφτα χώμα από τις όχθες και στη συνέχεια έσκυψε για να ξεπλύνει τη βάλανο. Η κίνηση αυτή γέμισε αηδία τη Δαματριά για τη σιχασιά των αντρών: από τη βιασύνη της, παρά την ατίμωσή της, δεν είχε πλύνει κανένα σημείο του σώματός της, εσωτερικό ή εξωτερικό. Συνέχισε να τον παρακολουθεί, νιώθοντας κάτι σαν θλιβερή περιφρόνηση για την απόλυτη γύμνια του είλωτα, την αναθεματισμένη λήθη του. Καθαρίζεται από εμένα! Έσφιξε τα δάχτυλά της γύρω από τη σκουριασμένη λεπίδα, ώσπου μάτωσαν.

Ο είλωτας επέπλεε ανάσκελα, σαν να απολάμβανε την αίσθηση της ελευθερίας για πρώτη φορά. Με περιέργεια παιδιού, στάθηκε να παρατηρήσει κομμάτια ξύλου ή καλαμωτών από γκρεμισμένα κτίρια, καθώς περνούσαν από εκεί, παρασυρμένα από το

ρεύμα. Όταν τελικά βγήκε από το νερό, ντύθηκε και επέστρεψε στο μονοπάτι από όπου είχε έρθει. Η Δαματριά στάθηκε ανάμεσα στα πλατάνια και, γνωρίζοντας ότι ο άντρας δε θα περίμενε να τη βρει μπροστά του, δεν προσπάθησε να κρυφτεί.

Πέρασε από εκεί χωρίς καν να την προσέξει.

Η Δαματριά κατέβασε το δρεπάνι με δύναμη στο πίσω μέρος του κεφαλιού του, καρφώνοντας τη σπασμένη μύτη στη βάση του κρανίου του. Το σώμα του άντρα έκανε διάφορους ήχους, καθώς το διαπερνούσε το μέταλλο – μια πνιχτή φωνή κατάπληξης, ένα ξερό τρίξιμο, καθώς τα κόκαλα υποχωρούσαν, και τελικά ένα ξέπνοο βογκητό. Του γύρισε απότομα το κεφάλι προς το μέρος της, παρατηρώντας τον να μορφάζει και να πεταρίζει τα μάτια του από τον πόνο ή τη σαστιμάρα. Δεν ήξερε τι από τα δύο ήταν· δεν την ενδιέφερε.

ΑΚΛΟΝΗΤΟΣ ΒΡΑΧΟΣ

Σφακτηρία 425 π.Χ.

Ενώ μαίνεται ο Πελοποννησιακός Πόλεμος, η δραματικότερη περίοδος της Κλασικής Αρχαιότητας, δύο αδέρφια βρίσκονται ανάμεσα στους Σπαρτιάτες που πολιορκούνται απ' τα αθηναϊκά πλοία σ' ένα μικρό κομμάτι γης στη νοτιοδυτική Ελλάδα. Παρόλο που έχουν αποκλειστεί και δεν υπάρχει ελπίδα να ανεφοδιαστούν με προμήθειες, οι Σπαρτιάτες ορκίζονται να υπερασπιστούν τη στρατιωτική τους παράδοση και να μην υποχωρήσουν.

Στη γυμνή γη της Σφακτηρίας θα γραφτεί ένα σημαντικό, αν και άγνωστο σήμερα, επεισόδιο του Πολέμου. Μια πολιορκία που δεν δοκίμασε μόνο τη στρατιωτική ικανότητα και ανδρεία των άριστα εκπαιδευμένων Σπαρτιατών, αλλά έβαλε σε δοκιμασία και μια ολόκληρη στάση ζωής...

www.minoas.gr

9 786180 212907
ISBN 978-618-02-1290-7
ΚΩΔ. 35119

   www.minoas.gr